



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 193/2022-15

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Straku a sudcov Roberta Šorla (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného Staník LEGAL s. r. o., Šancová 11A, Bratislava, proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave č. k. 11CoP/457/2021-182 z 25. januára 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 11. marca 2022 domáha vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a základného práva na ochranu pred neoprávnenými zásahmi do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 ústavy a čl. 8 dohovoru uznesením všeobecného súdu o neodkladnom opatrení v konaní vo veci starostlivosti súdu o maloletú, ktoré žiada zrušiť a vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie. Okrem toho sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd odložil vykonateľnosť ústavnou sťažnosťou namietaného uznesenia krajského súdu.

II.

2. Sťažovateľ sa návrhom zo 4. novembra 2021 domáha úpravy výkonu rodičovských práv a povinností k maloletej, pričom v tomto konaní bol nariadený termín pojednávania na 17. február 2022. Sťažovateľ sa návrhom z toho istého dňa v samostatnom konaní domáha nariadenia neodkladného opatrenia, ktorým do rozhodnutia vo veci samej budú upravené práva a povinnosti rodičov k maloletej. K tomuto návrhu sa matka vyjadrila podaním z 5. novembra 2021, sťažovateľ sa k nemu vyjadril podaním z 11. novembra 2021, na ktoré matka reagovala ďalším podaním z toho istého dňa.

3. Okresný súd uznesením z 15. novembra 2021 nariadil neodkladné opatrenie, ktorým predbežne do právoplatného rozhodnutia vo veci samej štvorročnú dcéru sťažovateľa, ktorá navštevuje škôlku, zveril do jeho osobnej starostlivosti, matke maloletej uložil povinnosť prispievať na jej výživu 80 eur mesačne a upravil stretávanie matky s maloletou každý páry kalendárny týždeň od utorka do štvrtka a každý nepárny kalendárny týždeň od pondelka do stredy a od piatku do nedele (s odovzdaním dieťaťa medzi rodičmi vždy o 16.00 h); teda tak, že matka počas dvoch týždňov strávi s maloletou šesť a sťažovateľ osem dní.

4. Na odvolanie matky krajský súd ústavnou sťažnosťou namietaným uznesením z 25. januára 2022 uznesenie okresného súdu zmenil tak, že sťažovateľovi uložil predbežne do právoplatného rozhodnutia vo veci samej maloletú odovzdať do starostlivosti matky s tým, že sťažovateľ je oprávnený sa s maloletou stretávať každý páry týždeň v kalendárnom roku od štvrtka 16.00 h do nedele 18.00 h a každý nepárny týždeň v kalendárnom roku od stredy 16.00 h do piatku 9.00 h; teda tak, že matka počas dvoch týždňov strávi s maloletou deväť a sťažovateľ päť dní.

5. Krajský súd vychádzal z toho, že sťažovateľ a matka maloletej ukončili spolužitie v novembri 2021 po tom, ako sťažovateľ s maloletou trávil víkend, po skončení ktorého sa s maloletou nevrátil do spoločnej domácnosti a svoje rozhodnutie matke oznámil správou z 2. novembra 2021. Odvtedy starostlivosť o maloletú zabezpečoval sťažovateľ, ktorý matku s odstupom niekoľkých dní vyzval, aby sa odsťahovala z nehnuteľnosti, ktorú dovtedy spolu obývali. Krajský súd nesúhlasil s názorom sťažovateľa, že matka akceptovala to, že sa bude ďalej o maloletú starať, keďže opakovane žiadala o vrátenie maloletej. Krajský súd skonštatoval rozpory rodičov o tom, ktorý z nich a v akom rozsahu sa o maloletú staral v čase ich spolužitia, no zároveň uviedol, že obaja zabezpečovali starostlivosť o maloletú v rámci svojho pracovného vyťaženia a je zrejmé, že maloletá má vytvorenú väzbu ku každému z nich. Na rozdiel od okresného súdu nepovažoval za osvedčené tvrdenia otca o neschopnosti matky postarať sa o maloletú z dôvodu jej psychických problémov a zdravotného postihnutia. K tomu dospel na základe matkou predloženej správy psychiatra. Vo vzťahu k námietkam sťažovateľa týkajúcim sa toho, že matka nemá zabezpečené podmienky pre maloletú, krajský súd odkázal na čestné vyhlásenie sestry matky, podľa ktorého matka aj s maloletou môže bývať u nej v rodinnom dome. Krajský súd nepovažoval za osvedčené tvrdenia sťažovateľa o neschopnosti matky postarať sa o maloletú v dôsledku nedostatočného zabezpečenia lekárskej starostlivosti, nedodržiavanie režimu určenému lekárom a pohryzenia maloletej matkou, keďže tieto nevyplývajú z lekárskej správy pediatričky a nezodpovedá to ani tomu, že sám otec navrhol širokú úpravu styku matky s maloletou a aj z komunikácie rodičov je zjavné, že sťažovateľ opakovane matke ponúka striedavú starostlivosť o maloletú. To podľa krajského súdu vylučuje pochybnosť o schopnostiach matky starať sa o maloletú.

6. Krajský súd považoval za podstatné zohľadniť konanie sťažovateľa, ktorý ako rodič odňal matke právo starať sa o maloletú vo veku, keď jej väzba na matku je veľmi silná a puto k nej je nenahraditeľné. Krajský súd toto konanie otca hodnotil ako neprípustné a nekompetentné. Okrem toho uviedol, že sťažovateľ neosvedčil ani vyhrážky matky o tom, že s maloletou odíde a neumožní mu starať sa o ňu, prípadne stýkať sa s ňou. Krajský súd zdôraznil, že jeho rozhodnutie neznamená definitívne zverenie maloletej do starostlivosti matky, ide len o dočasný stav, pričom v konaní vo veci samej súd vykoná dokazovanie a od jeho výsledkov (vyhodnotenie rodičovských kompetencií a ochota vzájomne spolupracovať pri starostlivosti o maloletú) bude závisieť konečné rozhodnutie. Podľa krajského súdu nemožno vylúčiť ani zmenu neodkladného opatrenia, ak sa

zmenia pomery alebo ak odpadnú dôvody, pre ktoré bolo neodkladné opatrenie nariadené. Krajský súd zdôraznil, že takto dočasne nastavený rozsah styku je súladný so záujmom maloletej a rodičov a výsledky jeho realizácie budú podkladom pre rozhodovanie vo veci samej. Krajský súd v odôvodnení apeloval na rodičov, aby komunikáciou hľadali konsenzuálne riešenie v záujme maloletej.

III.

7. Sťažovateľ poukazuje na to, že krajský súd zmenil rozhodnutie okresného súdu zásadným spôsobom. Ďalej zdôrazňuje rozhodnutia ústavného súdu o výnimočnosti zasahovania ústavného súdu do rozhodnutí o neodkladných opatreniach. Túto výnimočnosť má za danú z toho dôvodu, že odôvodnenie krajského súdu je absolútne nedostatočné a nemožno sa z neho dozvedieť, aké boli dôvody na rozhodnutie o odovzdaní maloletej z jeho starostlivosti do starostlivosti matky a prečo je jeho styk upravený v podstatne menšom rozsahu, ako mala matka podľa uznesenia okresného súdu. Podľa sťažovateľa možno identifikovať len to, že krajský súd považoval za neprípustné a nekompetentné, že odňal matke právo starať sa o maloletú a jeho konanie vyhodnotil ako nesúladné so záujmom maloletej.

8. Z toho sťažovateľ dospieva k záveru, že rozhodnutie krajského súdu je nepreskúmateľné, arbitrárne a vykazuje známky svojvôle. Podľa sťažovateľa krajský súd nechal bez povšimnutia kľúčové otázky, konkrétne to, že (i) s maloletou bol na rodičovskej dovolenke a staral sa o ňu, kým matka pracovala, (ii) matka mu dala najavo, že chce obmedziť jeho styk len na stretávanie počas každého druhého víkendy a za jej prítomnosti, (iii) v dôsledku nezodpovedného konania matky sa zhoršil zdravotný stav maloletej a (iv) už pred opustením spoločnej domácnosti zabezpečoval starostlivosť o maloletú, čo preukázal autentickým opisom jej denného režimu. Okrem toho sa podľa sťažovateľa krajský súd nevyjadril k tomu, že matka je ťažko zdravotne postihnutá a v prípade zhoršenia zdravotného stavu sa môže stať, že bez pomoci nebude schopná zabezpečiť potreby maloletej. Sťažovateľ spochybnil vhodnosť a spôsobilosť výchovného prostredia v rodinnom dome, ktorý poskytla matke na bývanie jej sestra.

9. Podľa sťažovateľa krajský súd porušil jeho právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia, keď neposkytol odpovede na jeho zásadné argumenty a odklonil sa od skutkových a právnych záverov okresného súdu. Tým podľa sťažovateľa krajský súd zasiahol do jeho práva na súdnu ochranu a spravodlivé súdne konanie. Keďže ide o nezákonné rozhodnutie, bolo zasiahnuté aj do jeho práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života.

IV.

10. K namietanému uzneseniu krajského súdu treba uviesť, že k preskúmvaniu uznesení o nariadení neodkladného opatrenia ústavný súd pristupuje zdržanlivo, vychádzajúc z právneho názoru, podľa ktorého zásadne nie je oprávnený zasahovať do rozhodnutí všeobecných súdov, ktorými nariaďujú či zrušujú neodkladné opatrenia, a to nielen preto, lebo nie je opravnou inštanciou v rámci sústavy všeobecných súdov, ale aj preto, lebo ide o také súdne rozhodnutia, ktorými sa do práv a povinností účastníkov konania (spravidla) nezasahuje konečným spôsobom. Ústavný súd meritorne posudzuje neodkladné opatrenia zásadne iba v ojedinelých prípadoch a k zrušeniu napadnutého rozhodnutia o vydaní neodkladného opatrenia alebo o zamietnutí návrhu na jeho vydanie, resp. zrušenie pristupuje len za celkom výnimočných okolností. Ústavný súd môže

zasiahnuť do rozhodnutí všeobecných súdov o neodkladných opatreniach iba za predpokladu, že by rozhodnutím všeobecného súdu došlo k procesnému excesu, ktorý by zakladal zjavný rozpor s princípmi spravodlivého procesu (II. ÚS 435/2021, I. ÚS 19/2020). Aj v konaní o návrhu na vydanie či zrušenie neodkladného opatrenia však musia byť rešpektované minimálne požiadavky, ktoré tvoria podstatu základného práva na súdnu ochranu. Rozhodnutie o návrhu na vydanie či zrušenie neodkladného opatrenia musí mať predovšetkým zákonný podklad, musí byť vydané príslušným orgánom a nemôže byť prejavom svojvôle, teda musí byť primeraným spôsobom odôvodnené.

11. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou domáha ďalšieho preskúmania správnosti rozhodnutia o jeho návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia. Účelom konania pred ústavným súdom je však ochrana ústavnosti, a nie poskytnutie ďalšieho opravného prostriedku umožňujúceho prehodnocovať správnosť záverov všeobecných súdov. Zo strany sťažovateľa pritom ide o opakovanie argumentácie z jeho návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia a z vyjadrení pred rozhodnutím krajského súdu. Rozhodnutiu krajského súdu nemožno vyčítať, že sa nezaoberalo všetkými tvrdeniami sťažovateľa či matky maloletej, keďže zistenie skutkového stavu založené na úplnom dokazovaní bude predmetom konania vo veci samej. Účelom postupu, ktorý predchádza rozhodnutiu o návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia, nie je definitívne zistenie skutkového stavu a právne zhodnotenie zistených skutočností na úrovni rozhodnutia vo veci samej.

12. Krajský súd v namietanom rozhodnutí primerane vysvetlil, z akého dôvodu pristúpil k zmene rozhodnutia okresného súdu tak, že maloletá nebude predbežne zverená do starostlivosti sťažovateľa, ale do starostlivosti matky, keď za rozhodujúci prvok považoval konanie otca, ktorý premyslene maloletú zobral bez predchádzajúceho pokusu o dohodu s matkou do svojej osobnej starostlivosti a následne sa snažil o legalizáciu tohto stavu bezprostredným podaním návrhu vo veci samej a návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia. Zohľadnenie tohto konania sťažovateľa v jeho neprospech v rozhodnutí o návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia je prirodzeným následkom záujmu na tom, aby rozhodnutia rodičov o ich maloletých deťoch i v napätom období rozpadu partnerského spoluzitia neboli výsledkom akýchsi jednostranných *fait accompli*, pri ktorých bude druhý rodič postavený pred hotovú vec, ale výsledkom obojstrannej snahy rodičov o dosiahnutie konsenzuálneho riešenia.

13. Krajský súd v namietanom rozhodnutí primerane vysvetlil dôvody, pre ktoré nie je správne vychádzať zo sťažovateľom tvrdených a zdôrazňovaných skutočností o neschopnosti matky zabezpečovať osobnú starostlivosť o maloletú, keď dospel k záveru, že nepovažuje za skutkovo a právne osvedčený záver o tom, že matka maloletej nie je schopná zvládnuť osobnú starostlivosť o maloletú či už pre svoj zdravotný stav alebo úroveň zabezpečenia bytových potrieb. Toto hodnotenie krajského súdu vychádza z miery osvedčenia týchto skutočností s výhradou možnej zmeny nariadeného neodkladného opatrenia alebo iného rozhodnutia vo veci samej v závislosti od miery preukázania sťažovateľom tvrdených skutočností a ich právneho posúdenia. Takýto navonok ako arbitrárny sa javiaci prístup je však nevyhnutným následkom rozhodovania o predbežnej úprave rodičovských práv a povinností, ktorý vylučuje takú mieru zdôvodnenia, dôkaznej istoty a právneho posúdenia, aká je charakteristická pre rozhodnutia vo veci samej.

14. Sťažovateľ sa v ústavnej sťažnosti v podstate dovoľáva toho, aby mu rozhodnutím o neodkladnom opatrení bola zabezpečená taká miera dôkaznej istoty, právneho posúdenia a s tým

spojená vecná správnosť, akú treba očakávať od rozhodnutia vo veci samej. Neodkladná, predbežná úprava však prirodzene nie je zárukou vecnej správnosti, a preto od nej ani nemožno očakávať naplnenie tých atribútov súdneho rozhodovania, ktorých sa sťažovateľ vo vzťahu k rozhodnutiu krajského súdu o neodkladnom opatrení v snahe o expanziu základných práv do tohto typu súdneho rozhodnutia dovoľáva. Len na okraj možno uviesť, že práve preto sa čl. 6 ods. 1 dohovoru spravidla neaplikuje na rozhodovanie o neodkladných opatreniach (rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva z 15. 10. 2009 vo veci Micallef v. Malta, sťažnosť č. 17056/06, body 74 a 75).

15. Napadnuté uznesenie krajského súdu nie je svojvoľné alebo zjavne neodôvodnené. Rovnako nemožno dospieť k záveru, že by nedôvodne neposkytovalo ochranu rodičovským právam sťažovateľa, keďže mu umožňuje stretávanie sa s maloletou v rozsahu približne piatich dní v priebehu dvoch týždňov. Hoci ide o menší rozsah, ako bol rozhodnutím okresného súdu poskytnutý matke pri predbežnom zverení maloletej do osobnej starostlivosti sťažovateľa, nemožno dospieť k záveru, že by šlo o také opatrenie zo strany krajského súdu, ktoré by predstavovalo zásah do ústavou a dohovorom garantovaného súkromného a rodinného života. Ide o stav, ktorý primárne nie je následkom rozhodnutia krajského súdu, ale rozhodnutia sťažovateľa ďalej nežiť v partnerskom a v rodičovskom zväzku s matkou maloletej.

16. Nemožno dospieť k záveru o porušení sťažovateľom uvedených základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 19 ods. 2 ústavy a práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 8 dohovoru rozhodnutím krajského súdu. Ústavná sťažnosť je zjavne neopodstatnená a ako taká bola podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde odmietnutá.

V.

17. Na okraj s ohľadom na to, že ústavná sťažnosť sťažovateľa je akýmsi pokračovaním konania o jeho návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia, však treba uviesť, že napriek tomu, že krajský súd vo svojom rozhodnutí zdôraznil potrebu podľa možnosti konsenzuálneho rozhodnutia o úprave výkonu rodičovských práv a povinností, je zrejmé, že všeobecné súdy sa vo svojom postupe rovnako ako sťažovateľ nepokúsili o to, aby medzi sťažovateľom a matkou maloletej bola dosiahnutá rodičovská dohoda. Napriek tomu, že konanie začalo začiatkom novembra 2021, nielenže okresný, ale aj krajský súd so sťažovateľom a matkou maloletej komunikoval len v priestore kontradiktórnej a formálnej písomnej komunikácie jazyka právnych zástupcov rodičov. Pojednávanie ako nástroj možného zmierenia sťažovateľa a matky maloletej prostredníctvom priamej komunikácie bolo nariadené až na polovicu februára 2022. Pri takomto prístupe všeobecných súdov nemožno očakávať to, že hlboký rodičovský spor bude vyriešený konsenzom.

18. Optimálnym by bol taký postup, v ktorom by súdy už pred rozhodnutím o nariadení neodkladného opatrenia nariadili pojednávanie. Tak by mohli dosiahnuť nielen vyššiu mieru osvedčenia sporných skutočností, ale aj vhodnejší priestor na pre obe strany uspokojivé konsenzuálne riešenie úpravy rodičovských práv a povinností v prospech maloletej, s ktorou nielen súdy, ale ani žiaden zo štátnych orgánov pred rozhodnutím krajského súdu nekomunikoval tak, ako to vyplýva z toho, že okresným súdom maloletej ustanovený opatrovník – úrad práce, sociálnych vecí a rodiny sa k návrhom, vyjadreniam a opravným prostriedkom rodičov počas celého konania nevyjadril. Riešenie rodičovských konfliktov nie je len vecou kontradiktórneho sporu, ale aj vecou pomoci štátu rodičom pri riešení ich dieťa zaťažujúceho konfliktu ako následku rozpadu partnerského života. Práve aktívna, návrhmi neobmedzená účasť súdov sa takto môže stať

nástrojom na to, aby bola rodičom, ktorí sa starajú o deti, zo strany štátu poskytnutá taká pomoc, ktorú predpokladá čl. 41 ods. 5 ústavy.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 31. marca 2022

Peter Straka
predseda senátu